

ANAYASA MAHKEMESİ KARARI

Esas Sayısı : 2006/51
Karar Sayısı : 2006/57
Karar Günü : 4.5.2006
Resmi Gazete Tarih-Sayısı : 12.08.2006 - 26257

İPTAL DAVASINI AÇANLAR :

1- Cumhurbaşkanı Ahmet Necdet SEZER

2- Türkiye Büyük Millet Meclisi üyeleri Kemal ANADOL ve Haluk KOÇ ile 114 milletvekili

İPTAL DAVASININ KONUSU: 1.3.2006 günlü, 5467 sayılı Yükseköğretim Kurumları Teşkilatı Kanunu, Yükseköğretim Kanunu, Kamu Malî Yönetimi ve Kontrol Kanunu, Telsiz Kanunu ile 78 ve 190 Sayılı Kanun Hükmünde Kararnamelerde Değişiklik Yapılması Hakkında Kanun'un Geçici 1. maddesinin, Anayasa'nın 2., 11., 123., 130. ve 131. maddelerine aykırılığı savıyla iptali ve yürürlüğünün durdurulmasına karar verilmesi istemidir.

II- YASA METİNLERİ

A- İptali İstenilen Yasa Kuralı

1.3.2006 günlü, 5467 sayılı Yükseköğretim Kurumları Teşkilatı Kanunu, Yükseköğretim Kanunu, Kamu Malî Yönetimi ve Kontrol Kanunu, Telsiz Kanunu ile 78 ve 190 Sayılı Kanun Hükmünde Kararnamelerde Değişiklik Yapılması Hakkında Kanun'un dava konusu Geçici 1. maddesi şöyledir:

“Bu Kanunla kurulan üniversitelerin kurucu rektörleri iki yıl için, Millî Eğitim Bakanı ve Başbakanın önereceği üç isim arasından Cumhurbaşkanınca atanır.”

B- Dayanılan Anayasa Kuralları

Dava dilekçelerinde, Anayasa'nın 2., 11., 123., 130. ve 131. maddelerine dayanılmıştır.

III- İLK İNCELEME

Anayasa Mahkemesi İçtüzüğü'nün 8. maddesi uyarınca, Tülay TUĞCU, Haşim KILIÇ, Sacit ADALI, Fulya KANTARCIOĞLU, Ahmet AKYALÇIN, Mehmet ERTEN, A. Necmi ÖZLER, Serdar ÖZGÜLDÜR, Şevket APALAK, Serruh KALELİ ve Osman Alifeyyaz PAKSÜT'ün katılımlarıyla 22.3.2006 ve 4.5.2006 tarihlerinde yapılan ilk inceleme toplantılarında, “dosyada eksiklik bulunmadığından işin esasının incelenmesine, yürürlüğü durdurma isteminin bu konudaki raporun hazırlanmasından sonra karara bağlanmasına” oybirliğiyle karar verilmiştir.

IV- ESASIN İNCELENMESİ

Dava dilekçeleri, işin esasına ilişkin rapor, iptali istenilen Yasa kuralı, dayanılan Anayasa kuralları ve bunların gerekçeleri ile diğer yasama belgeleri okunup incelendikten sonra gereği görüşülüp düşünüldü:

A- Birleştirme Kararı

1.3.2006 günlü, 5467 sayılı Yükseköğretim Kurumları Teşkilatı Kanunu, Yükseköğretim Kanunu, Kamu Mali Yönetimi ve Kontrol Kanunu, Telsiz Kanunu ile 78 ve 190 Sayılı Kanun Hükmünde Kararnamelerde Değişiklik Yapılması Hakkında Kanun'un Geçici 1. maddesinin iptaline ve yürürlüğünün durdurulmasına karar verilmesi istemiyle açılan 2006/66 esas sayılı davanın, aralarındaki hukuki irtibat nedeniyle 2006/51 esas sayılı dava ile BİRLEŞTİRİLMESİNE, esasının kapatılmasına, esas incelemenin 2006/51 esas sayılı dosya üzerinden yürütülmesine 4.5.2006 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verilmiştir.

B- Anayasa'ya Aykırılık Sorunu

Dava dilekçelerinde, iptali istenen kuralın hukuksal güvenliğinin sağlanmasını gerekli kılan hukuk devleti ilkesiyle bağdaşmadığı gibi Anayasa'nın üstünlüğü ve bağlayıcılığı ilkesi ile hizmet yerinden yönetim ve bilimsel ve yönetsel özerklik ilkeleriyle de bağdaşmadığı, eğitim ve öğretimde olduğu kadar yükseköğretim kurumlarının yönetim organlarının belirlenmesinde de görev ve yetkinin Yükseköğretim Kurulu'nda olması gereğine uymadığı belirtilerek, Anayasa'nın 2., 11., 123., 130. ve 131. maddelerine aykırı olduğu ileri sürülmüştür.

1.3.2006 günlü, 5467 sayılı Yasa ile (Kırşehir) Ahi Evran Üniversitesi, Kastamonu Üniversitesi, Düzce Üniversitesi, (Burdur) Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi, Uşak Üniversitesi, Rize Üniversitesi, (Tekirdağ) Namık Kemal Üniversitesi, Erzincan Üniversitesi, Aksaray Üniversitesi, Giresun Üniversitesi, (Çorum) Hitit Üniversitesi, (Yozgat) Bozok Üniversitesi, Adıyaman Üniversitesi, Ordu Üniversitesi ve Amasya Üniversitesi adıyla onbeş yeni üniversite kurulmuş, dava konusu Geçici 1. maddeyle de, bu Kanunla kurulan üniversitelerin kurucu rektörlerinin, iki yıl için, Millî Eğitim Bakanı ve Başbakan'ın önereceği üç isim arasından Cumhurbaşkanı'nca atanacağı öngörülmüştür.

Anayasa'nın 130. maddesinin birinci fıkrasında üniversitelerin kamu tüzel kişiliğine ve bilimsel özerkliğe sahip oldukları belirtilmekte, dokuzuncu fıkrasında da “*Yükseköğretim kurumlarının kuruluş ve organları ile işleyişleri ve bunların seçimleri, görev, yetki ve sorumlulukları üniversiteler üzerinde Devletin gözetim ve denetim hakkını kullanma usulleri, öğretim elemanlarının görevleri, unvanları, atama, yükselme ve emeklilikleri, öğretim elemanı yetiştirme, üniversitelerin ve öğretim elemanlarının kamu kuruluşları ve diğer kurumlar ile ilişkileri, öğretim düzeyleri ve süreleri, yükseköğretime giriş, devam ve alınacak harçlar, Devletin yapacağı yardımlar ile ilgili ilkeler, disiplin ve ceza işleri, malî işler, özlük hakları, öğretim elemanlarının uyacakları koşullar, üniversitelerarası ihtiyaçlara göre öğretim elemanlarının görevlendirilmesi, öğrenimin ve öğretimin hürriyet ve teminat içinde ve çağdaş bilim ve teknoloji gereklerine göre yürütülmesi, Yükseköğretim Kuruluna ve üniversitelere Devletin sağladığı malî kaynakların kullanılması kanunla düzenlenir.*” denilmektedir.

Anayasa'nın 130. maddesinin gerekçesinde ise, “... Üniversitelerde öğretim ve eğitimin özgürlük ve güvenlik içinde yürütülmesi, yurt düzeyinde yaygınlaşan üniversitelerin öğretim üye ihtiyaçlarının dengeli biçimde, ülke ihtiyaçları ve kalkınma planı gerekleri dikkate alınarak

karşılanması konularının ve genel olarak Devletin üniversiteler üzerindeki gözetim ve denetim yetkilerinin düzenlenmesi konuları, bilimsel özerklik dikkate alınmak suretiyle kanun koyucuya bırakılmıştır” denilmektedir.

Bilimsel özerklik kavramı, yargı içtihatları ve öğretilerde, bilimsel çalışmaların üniversite ortamında amacına uygun yürütülebilmesinin olmazsa olmaz koşulu olarak görülmekte ve bilimsel özerklik, üniversite mensuplarının, ekonomik ve siyasi yönden nüfuz sahibi bulunan kişi ve kurumların baskısı, yönlendirmesi olmadan ve toplumda genel olarak hakim olan düşünce ve kabuller doğrultusunda sonuçlara varmak gibi bir zorunluluk hissetmeden sadece bilimsel ölçütler ve etik kurallar çerçevesinde eğitim, öğretim, araştırma ve yayın yapabilme olanaklarına sahip bulunmaları biçiminde açıklanmaktadır.

Üniversitelerin bilimsel özerklik derecelerinin saptanmasında ise, üniversitelerde yürütülen eğitim, araştırma, yayın ve benzeri etkinliklerin planlanması, düzenlenmesi ve icra edilmesi aşamalarında, yönetim yetkisinin ne oranda serbestçe kullanılabilirdiği ve bu konularla ilgili gerekli kararların üniversite yönetim organlarıncaya ne ölçüde serbestçe alınabildiği hususlarının belirleyici olduğu kabul edilmektedir. Bu bağlamda üniversite özerkliği, üniversitelerin yönetiminin siyasal iktidarların subjektif tercihlerinden olabildiğince etkilenmeyecek şekilde yapılandırılmasını gerektirmektedir.

1961 Anayasası'nın 120. maddesinde üniversitelerin “bilimsel ve idari özerkliği” benimsenmişken, 1982 Anayasası'nın 130. maddesinde üniversitelerin sadece “bilimsel özerkliğe” sahip oldukları belirtilmiş ise de, bilimsel özerkliğin idari özerkliği de gerektirdiği ve bu iki ilkenin birbirini tamamladığı açıktır. Nitekim, Anayasa'nın 130. maddesinde üniversitelerin bilimsel özerkliğinin vurgulanmasının yanında üniversitelerin idari özerkliğini sağlamaya yönelik kimi güvencelere de yer verilmiştir.

Anayasa'nın 104. maddesinde “*Üniversite rektörlerini seçmek*”, Cumhurbaşkanı'nın yürütme alanına ilişkin görev ve yetkileri arasında sayılmıştır. 130. maddesinin altıncı fıkrasında da “*Kanunun belirlediği usul ve esaslara göre; rektörler Cumhurbaşkanınca ... seçilir ve atanır*” denilmiştir. Buna göre, Cumhurbaşkanı rektör ataması işleminde hem seçme hem de atama yetkisine sahiptir. Ancak, Cumhurbaşkanı'nın bu “seçme” işlemini herhangi bir kurumun aday göstermesine ihtiyaç duymaksızın doğrudan doğruya mı yoksa belli kurumların göstereceği adaylar arasından mı yapacağı; rektör adaylarında aranacak nitelikler gibi konulara ilişkin olarak Anayasa'da herhangi bir kurala yer verilmeyerek bu hususların düzenlenmesinde yasakoyucu yetkili kılınmıştır. Buna göre, rektör adaylarının belirlenmesinde uygulanacak esasların yasayla düzenleneceği açık ise de bu düzenlemelerin, Cumhurbaşkanı'nın seçme yetkisinin amacına uygun kullanımını engellemeyecek ve üniversitelerin bilimsel özerkliklerini de zedelemeyecek biçimde yapılması gerektiği kuşkusuzdur.

Anayasa'nın 131. maddesi uyarınca, “*Yükseköğretim kurumlarının öğretimini planlamak, düzenlemek, yönetmek, denetlemek, yükseköğretim kurumlarındaki eğitim-öğretim ve bilimsel araştırma faaliyetlerini yönlendirmek bu kurumların kanunda belirtilen amaç ve ilkeler doğrultusunda kurulmasını, geliştirilmesini ve üniversitelere tahsis edilen kaynakların etkili bir biçimde kullanılmasını sağlamak ve öğretim elemanlarının yetiştirilmesi için planlama yapmak maksadı ile Yükseköğretim Kurulu...*” oluşturulmuştur. Üniversite yönetim organlarının ve bu bağlamda üniversite rektörlerinin göreve getirilmesine ilişkin yasal düzenlemelerde, Yükseköğretim Kurulu'nun Anayasa'da tanımlanan bu görev ve işlevlerinin gözardı edilemeyeceği açıktır.

Üniversite tüzel kişiliğini temsil eden ve yönetiminde bulunduğu üniversitenin eğitim-öğretim, bilimsel araştırma ve yayım faaliyetleri ile o üniversitenin genel yönetim ve denetiminde birinci derecede yetki ve sorumluluk sahibi olan rektörlerin seçiminde, Yükseköğretim Kurulu'nun yetki sahibi olması, bilimsel özerklik ilkesinin ve Yükseköğretim Kurulu'nun Anayasa'nın 131. maddesinde gösterilen kuruluş hedeflerinin gereğidir. Ancak, yeni kurulan üniversitelerde “görevde bulunan rektör”ün söz konusu olmaması ve 2547 sayılı Yasa'nın 13. maddesinde yer alan kurallar çerçevesinde rektör adaylarında aranacak nitelikleri haiz yeterli sayıda öğretim üyesinin bulunmaması gibi kimi maddi ve hukuki olgular nedeniyle 2547 sayılı Yasa'nın 13. maddesinde öngörülmüş olan rektör seçimi yönteminden farklı bir yöntemin uygulanması gerekebilirse de bu durum, yükseköğretimle ilgili konularda Yükseköğretim Kurulu'nun rektör adaylarının belirlenmesi sürecinden dışlanmasını haklı gösteremez. Buna göre, Geçici 1. maddede, 5467 sayılı Yasa ile kurulan üniversitelerin kurucu rektör adaylarının belirlenmesinde Yükseköğretim Kurulu'na hiçbir yetki tanınmamasının Anayasa ile uyum içinde olduğu ileri sürülemez.

Açıklanan nedenlerle, dava konusu kural, Anayasa'nın 130. ve 131. maddelerine aykırıdır, iptali gerekir.

Anayasa'nın 130. ve 131. maddelerine aykırı bulunarak iptal edilen kuralın Anayasa'nın 2., 11. ve 123. maddeleri yönünden ayrıca incelenmesine gerek görülmemiştir.

Dava konusu yasa kuralının iptal edilmesi gerektiği görüşüne, Serruh KALELİ ek gerekçe ile; Serdar ÖZGÜLDÜR ve Şevket APALAK ise değişik gerekçelerle katılmışlardır.

Haşim KILIÇ ve Sacit ADALI bu görüşlere katılmamışlardır.

V- YÜRÜRLÜĞÜN DURDURULMASI İSTEMİ

1.3.2006 günlü, 5467 sayılı “Yükseköğretim Kurumları Teşkilatı Kanunu, Yükseköğretim Kanunu, Kamu Malî Yönetimi ve Kontrol Kanunu, Telsiz Kanunu ile 78 ve 190 Sayılı Kanun Hükmünde Kararnamelerde Değişiklik Yapılması Hakkında Kanun”un geçici 1. maddesi, 4.5.2006 günlü, E.2006/51, K.2006/57 sayılı kararla iptal edildiğinden, bu maddenin, uygulanmasından doğacak sonradan giderilmesi güç veya olanaksız durum ve zararların önlenmesi ve iptal kararının sonuçsuz kalmaması için kararın Resmî Gazete'de yayımlanacağı güne kadar YÜRÜRLÜĞÜNÜN DURDURULMASINA, 4.5.2006 gününde OYBİRLİĞİYLE karar verilmiştir.

VI- SONUÇ

1.3.2006 günlü, 5467 sayılı “Yükseköğretim Kurumları Teşkilatı Kanunu, Yükseköğretim Kanunu, Kamu Malî Yönetimi ve Kontrol Kanunu, Telsiz Kanunu ile 78 ve 190 Sayılı Kanun Hükmünde Kararnamelerde Değişiklik Yapılması Hakkında Kanun”un geçici 1. maddesinin Anayasa'ya aykırı olduğuna ve İPTALİNE, Haşim KILIÇ ile Sacit ADALI'nın karşılıqları ve OYÇOKLUĞUYLA, 4.5.2006 gününde karar verildi.

Başkan	Başkanvekili	Üye
Tülay TUĞÇU	Haşim KILIÇ	Sacit ADALI

Üye	Üye	Üye
Fulya KANTARCIOĞLU	Ahmet AKYALÇIN	Mehmet ERTEN

Üye	Üye	Üye
A. Necmi ÖZLER	Serdar ÖZGÜLDÜR	Şevket APALAK

Üye	Üye
Serruh KALELİ	Osman Alifeyyaz PAKSÜT

KARŞIOY GEREKÇESİ

5467 sayılı Yasa ile onbeş yeni üniversite kurulmuş ve Geçici 1. maddeyle de yeni kurulan bu üniversitelere “Kurucu Rektörlerin” iki yıllığına Milli Eğitim Bakanı ve Başbakanın önereceği üç isim arasından Cumhurbaşkanınca atanacağı öngörülmüştür.

Kurucu rektör atamalarında siyasi iradenin karışmasının bilimsel ve idari özerkliği zedelediği, YÖK'ün devre dışı bırakıldığı, bunda, Anayasa'ya aykırı olduğu gerekçesiyle çoğunluk, kuralı iptal etmiştir.

Üniversitelere rektör atamalarını incelemeyen önce 1982 Anayasası'nın nasıl bir üniversite modeli öngördüğünün açıklanması gerekir.

1961 Anayasası'nın 120. maddesinin özgün halinde üniversitelerin bilimsel ve idari özerkliğe sahip kamu tüzel kişileri olduğu belirtilmiş ve kendileri tarafından seçilen organları eliyle yürütüleceği öngörülmüştür. Ancak, 1971 yılına kadar devam eden bu yapı daha sonra değiştirilerek “bilimsel ve idari özerklik” kavramları kaldırılmış, yerine “özerk kamu tüzel kişisi” kavramı konularak, son fıkrasında da üniversitelerde öğrenim ve öğretim hürriyetinin tehlikeye düşmesi ve bunun üniversite organlarınca giderilememesi halinde Bakanlar Kurulu'nun üniversite veya bağlı fakültelerin idarelerine el koyacağı kurala bağlanmıştır. Böylece, üniversitelerin işleyiş ve idari konularda yaşadığı sorunlar Anayasa koyucuyu daha dar kapsamlı özerk bir üniversite modeline zorlamıştır.

1961 Anayasası'nda sonradan daraltılmış olsa da bilimsel ve idari özerklik açıkça vurgulanmış olmasına karşın, 1982 Anayasası'nın 130. maddesinde üniversitelerin “kamu tüzel kişiliğe ve bilimsel özerkliğe” sahip kuruluş olarak nitelendirildiğini görmekteyiz. Hemen belirtmek gerekirse, 1961 Anayasası'nın aksine “idari özerkliğe” yer vermeden sadece bilimsel özerklikten bahsedilmesi hiç kuşkusuz Anayasa koyucunun bilinçli bir tercihidir. Nitekim Anayasa'nın 131. maddesi incelendiğinde nasıl bir üniversite öngörüldüğü açıkça görülmektedir. Buna göre, Yüksek Öğretim Kurulu'na (YÖK) üniversitelerdeki öğretimi planlamak, düzenlemek, yönetmek, denetlemek ve bilimsel araştırma faaliyetlerini yönlendirmek gibi görevler verilerek adeta ortaöğretimde görülebilecek müfredat düzenlemesine benzer müdahale olanağının tanınması üniversiteler için öngörülen bilimsel özerkliğin derecesini açıkça ortaya koymaktadır.

131. maddenin ikinci fıkrasında, YÖK'nun oluşum biçimi dikkate alındığında Cumhurbaşkanı ve Bakanlar Kurulu'nca seçilenlerin ağırlıkta olduğu bir Kurul'un üniversite özerkliğini ne derece sağlayacağı ya da sağladığı ortadadır.

2547 sayılı Yüksek Öğretim Kanunu'na göre, Bakanlar Kurulu'nca 7 üyesi seçilen Yüksek Öğretim Kurulu'nun üniversitelerde sağlayacağı bilimsel özerklikle, iptali istenen kural gereğince kurucu rektörün Bakan ve Başbakan tarafından önerilmesi sonucunda zedelendiği ileri sürülen bilimsel özerkliğin karşılaştırılması halinde sonuçlarının Anayasa koyucunun üniversite özerkliğine bakışı ile uyum içinde olduğu ifade edilebilir. Başka bir söyleyişle, Anayasa koyucunun siyasi iradeyi üniversitelerin yönetiminde hiçbir şekilde söz sahibi olmaması gereken bir organ olarak görmediği anlaşılabilir.

Anayasa'nın 130. maddesinin dördüncü fıkrasında, üniversiteler ile öğretim üye ve yardımcılarının serbestçe her türlü “bilimsel araştırma”da bulunabilecekleri belirtildikten sonra yedinci fıkrasında da, üniversite yönetim ve denetim organları ile öğretim elemanlarının Yüksek Öğretim Kurulu'nun veya üniversitelerin yetkili organlarının dışında kalan makamlarca her ne suretle olursa olsun görevlerinden uzaklaştırılmayacakları biçiminde güvenceler getirilerek özerklik sınırları saptanmıştır.

Bütün bu tespitlerden sonra Anayasa koyucunun üniversite özerkliği bağlamında idari özerkliğe çok sınırlı bir alan bırakmıştır diyebiliriz. İdari özerklik kavramını bilinçli bir şekilde Anayasa metnine taşımamış olan Anayasa koyucunun bu tavrını eksiklik olarak niteleyerek “bilimsel özerklik” kavramı içinde bunu doldurmaya çalışmak Anayasa koyucunun iradesini saptırmaktır. Kuşkusuz ideal, çağdaş bir üniversite için idari ve bilimsel özerklik vazgeçilmez koşul olabilir. Ancak, böyle özelliklere sahip bir üniversite yapılanması için Anayasa'nın öngörmesi asıldır.

Esas Sayısı : 2006/51
Karar Sayısı : 2006/57

Anayasa'nın 130. maddesine göre, rektörler Cumhurbaşkanınca dekanlar ise Yüksek Öğretim Kurulu'nca seçilir ve atanır. Yüksek Öğretim Kurulu'na üniversite rektörlerinin seçimine ilişkin verilmiş bir yetki yoktur. 2547 sayılı Yasa ile rektörlerin seçiminde YÖK'ün bir seçim aşaması olarak kabul edilmesi yasa koyucunun takdir yetkisinden kaynaklanmaktadır. Rektör seçimlerinde YÖK'ün iradesini aramak anayasal bir zorunluluk değildir. 130. maddede YÖK'ün sayılan görevlerinden bu zorunluluk çıkarılamaz. Yasa koyucu YÖK'na kanunlarla açıkça kurucu ya da devamlı olarak rektör seçme aşamasında görev vermediği sürece Kurul'un bu boşluğu kendiliğinden doldurması Anayasa'ya açık aykırılık oluşturur.

Üniversite rektörleri idari ve icrai görevler yürüten bir organdır. Ayrıca üniversiteler Anayasa'nın “yürütme” bölümünde yer almışlardır. Rektörlerin icrai ve idari görevler yürütmesi nedeniyle Cumhurbaşkanının rektör atamak ve seçmek yetkisini hükümetle birlikte kullanması rektörlerin bu görevlerinden doğan siyasi sorumluluğun hükümet tarafından üstlenilmesi sonucunu doğurur ki, bu da parlamenter sisteme uygun bir anlayıştır. Zira, idare içinde yer alan ve icrai yetkiler kullanan kişi ve kurumların eylem ve işlemlerinden siyasi bakımdan sorumlu tutulabilecek hiç bir makamın bulunmaması parlamenter rejim anlayışı ile bağdaşamaz.

Kaldı ki, yapılan düzenleme ile iki yıllığına kurucu rektörün atanma usulü belirlenmekte, ancak devamlılık arzetmemektedir. 2547 sayılı Yasa'da kurulmuş çalışmakta olan üniversite rektörlerinin seçim usulü belirlenmiştir. Yeni kurulan bir üniversitenin bu Yasa'ya göre rektör seçmesi olanaklı değildir. Boşluk yasa koyucu tarafından geçici olarak doldurulmuştur.

Belirtilen nedenlerle çoğunluğun geçici maddenin iptali yolundaki düşüncelerine katılmadım.

Başkanvekili

Haşim KILIÇ

KARŞIOY

1.3.2006 günlü, 5467 sayılı Kanun'un iptali istenilen geçici 1. maddesiyle, “bu kanunla kurulan üniversitelerin kurucu rektörleri iki yıl için, Milli Eğitim Bakanı ve Başbakanın önereceği üç isim arasından Cumhurbaşkanınca atanır” kuralı getirilmektedir.

Burada “kurucu rektörler” ifadesi kullanılmak suretiyle, 4.11.1981 günlü, 2547 sayılı Yükseköğretim Kanunu'nun “Rektör” başlıklı 13. maddesinde yer alan “kurulu üniversite”lerin rektörlerinin seçim ve atamalarından, zorunlu olarak, farklı bir durum yaratılmış bulunmaktadır. Üniversite öğretim üyelerinin kendi içlerinden seçip YÖK'e gönderdikleri altı adayın orada üçe düşürülmesinden sonra Cumhurbaşkanı bunlardan birini seçip atarken, yeni kurulan üniversitelerde bu üçlü aşamanın ilk ikisinin işletilmesi mümkün olmadığından, 1.7.1992 günlü, 3826 sayılı Kanun'un geçici 1. maddesine paralel şekilde, atama işleminin başlatıcısı olarak “görevde bulunan” bir rektörün yokluğu, böylece hukuki ve fiili imkânsızlık dolayısıyla, çeşitli alternatifler arasından Bakan ve Başbakana görev verilmiştir.

Öyle anlaşılmaktadır ki, yeni kurulan üniversitelerin rektör seçme ve atama yöntemi ister istemez kurulu üniversitelerin rektör seçme ve atama yönteminden farklılık arzedecektir. Bu durum da zaten Anayasa'nın 130. maddesinin altıncı fıkrasında genel hatlarıyla düzenlenmiş, rektörlerin kanunun belirlediği usûl ve esaslara göre Cumhurbaşkanınca seçilip atanacağı söylenmiştir. Bu ifadeye göre, “kurulu üniversite” ayrımı yapıp üçlü aşamalı bir atama sisteminin, “yeni kurulan üniversite” ayrımı yapıp ikili aşamalı bir sistemin, “vakıflarca kurulan üniversite” ayrımı yapıp müteveli heyet sisteminin veya şu anda akla gelmeyen bir başka tarzda farklı yöntemle rektör seçilen bir üniversite sisteminin “kanunla düzenlenmesi” şartıyla geçerli olabileceği yorumunu yapmak, tam tersine, ne tarz üniversite olursa olsun, illâ 2547 sayılı Kanun'un 13. maddesindeki sistemin uygulanması gerekir yorumunu yapmaktan herhalde daha makûl, insafî ve kolay olacaktır. Kanunkoyucu, Anayasa'nın verdiği genel yetkiye dayanarak farklı durumlarda rektör adaylarının hangi organ tarafından ve nasıl bir yöntemle belirleneceğini düzenleyebilecek ve bu konuda akla gelebilecek çeşitli ihtimaller arasından bir seçim yapabilecektir.

Bu çerçevede, Cumhurbaşkanı'na sunulacak kurucu rektör adayları listesinin dava konusu Yasa kuralında olduğu gibi Millî Eğitim Bakanı ve Başbakanca belirlenmesi veya bu adayların Bakanlar Kurulu'nca veyahut da bu listenin Yükseköğretim Kurulu'nca oluşturulması ve nihayet kurucu rektör adayları listesinin Türkiye Büyük Millet Meclisi tarafından tesbit edilmesi vb. gibi akla gelebilecek ihtimaller arasında bir seçim yapılması kanun koyucuya düşen bir görev olarak ortaya çıkmaktadır.

Çoğunluk görüşü, peşin bir kabulden hareketle, kurulan ve kurulu üniversitelerde tek tip rektör seçimi ve ataması yapılacağı yönündedir. Ne var ki, mevcut üniversitelerin statüsü ile yeni kurulan üniversitelerin statülerinin rektör seçimi bakımından farklı olduğunu görmek de önemli bir tesbittir, dolayısıyla bu ikisinin de farklı yöntemlerle seçilmesi kaçınılmaz olmaktadır.

Dava dilekçesinde yer alan “2547 sayılı Yasa'nın 13. maddesinde, kurucu olup olmamasına göre ayırım yapılmadan, rektör adaylarını belirleyip önerme yetkisi Yükseköğretim Kurulu'na verilmiştir” tarzındaki görüşe “kurucu rektörler” yönünden katılmak mümkün

Esas Sayısı : 2006/51
Karar Sayısı : 2006/57

değildir. Çünkü, sayılan seçeneklerin uygulanmasını engelleyen herhangi bir hüküm Anayasa'da yoktur.

O halde, Anayasa Mahkemesi'nin eşitlik kavramını yorumlarken “aynı durum-ayrı durum” ifadelerine sıkça yer vermesi, böylece farklı statüler karşısında farklı işlemler yapılmasını kabul etmesi, Anayasa'nın 130. maddesiyle rektör seçiminin kanuna bırakılıp net bir açıklık getirilmemesi ve 1992 yılında yapılan benzer düzenleme karşısında, böyle ikinci bir seçme-atama yolunun Anayasa'ya aykırılığından söz edilemez.

Meselenin, kanaatimce, bir de yerindelik yönü vardır.

Bir kere, geçici 1. maddedeki Milli Eğitim Bakanı ve Başbakanın teklif edeceği rektör adayları YÖK sistemine uygun olarak kariyere intisâb etmiş, çalışmış, öğrenci yetiştirmiş, yükselmiş kişilerdir. Hiçbirisi, mahkeme kararı olmadıkça, suçlu değildir. Sanık mevkiinde bile değildir.

Öte yandan Bakan ve Başbakan yürütmenin başında olmakla birlikte siyasi kimliğe de sahiptirler. Meşrûyetleri de zaten seçimden, halkın teveccühünü kazanmalarından kaynaklanmaktadır. Bunlar hem idareyi yönlendirmekte hem de yasama faaliyetlerini şekillendirmekte, halk tarafından hizmetleri tasvip edilmediğinde de yeni seçimlerde oy verilmeyip iktidardan uzaklaştırılmaktadırlar.

Geçici 1. maddeyi iptal etmek hem seçileceklere (rektör adaylarına) hem de seçeceklerle (Bakan ve Başbakana) güven duymama işaretidir. Oysa güven esas, güvenmemek istisna olmalıdır. Anayasa'nın 2. maddesindeki “demokratik, laik ve sosyal bir hukuk devleti” ilkesini soyuttan somuta taşırsak, sırasıyla, “karşılıklı hoşgörü+karşılıklı saygı+karşılıklı sevgi= karşılıklı güven” unsuru ortaya çıkacaktır. Demokratik, laik ve sosyal bir hukuk devleti, tek kelimeyle, “karşılıklı güven”in hayatın her safhasında görüldüğü ve benimsendiği bir sistemdir. Aksine, karşılıklı hoşgörü, saygı, sevgi ve güvenin olmadığı bir düzen demokratik, laik , sosyal bir hukuk devletinin de olmadığı kesin kanıttır. Kaldı ki, 1992 yılında aynı sistemle kurulan o günün yeni üniversiteleri bugün hayli gelişmişlerdir ve güvenilirlikleri konusunda herhangi bir tereddüt de yoktur. Sistemi dış ve aşırı müdahalelerden kurtarmakta, şüphe, endişe, korku, kuşku ve vehimlerden arındırmakta demokratik, laik ve sosyal bir hukuk devletinin kökleşmesi ve Türkiye Cumhuriyetimizin ebediyyen var olabilmesi bakımından büyük yarar vardır.

Açıklanan nedenlerle, çoğunluk görüşüne katılmıyorum.

Üye

Sacit ADALI

DEĞİŞİK GEREKÇE

1- Anayasa'nın 131/2. maddesinde Yükseköğretim Kurulu üyelerinin hangi organlarca seçileceği gösterilmiştir. Buna göre, Yükseköğretim Kurulu üyeleri, Üniversitelerarası Kurul ve **Bakanlar Kurulu'nca** seçilip Cumhurbaşkanı'nca atanan üyeler ile Cumhurbaşkanı'nca doğrudan doğruya seçilen üyelerden oluşmaktadır. Ülkedeki bütün üniversitelerin yönetiminden ve denetiminden sorumlu olan YÖK'nun üyelerinin üçte biri (2547 sayılı Yükseköğretim Kanunu'nun 6. maddesi uyarınca yedi kişi) **Bakanlar Kurulu'nca** seçilmektedir. Böylece, Anayasamızın siyasi iktidara (Bakanlar Kurulu'na) üniversitelerin merkezi ve üst kuruluşu olan YÖK'nun üyelerinin belirlenmesinde oldukça önemli bir rol vermiş olduğu açıkça görülmektedir. Bu Anayasal ilkeden çıkarılacak sonuç, Anayasa koyucunun siyasi iktidarı, üniversitelerin yönetimlerinde hiçbir şekilde söz sahibi olmaması gereken bir organ olarak görmediği; bilakis, Yükseköğretim Kurulu üyelerini seçmekle görevli üç temel organdan biri olarak yetkilendirdiği anlaşılmaktadır.

Ne var ki, siyasi iktidara tanınan bu yetkinin kullanımının Anayasa tarafından Başbakan'a, ilgili bakana ya da bakanlara da verilmediği, bunun en üst düzeyde (Bakanlar Kurulu'nca) olması gerektiği ölçütünün de konulmuş olduğu gerçeği gözardı edilemez. Bu ölçüt, aynı zamanda Anayasasal bir buyruktur ve siyasi iktidarın, kendisine tanınan bu yetkiyi, az sonra açıklanacağı üzere, Anayasa'nın yükseköğretimle ilgili diğer hükümleri yönünden de (örneğin kurucu rektör ataması yönünden) aynı şekilde en üst düzeyde Bakanlar Kurulu Kararı-önerisi biçiminde) kullanması gerekmektedir.

2- Anayasa'nın 130. maddesinde üniversite rektörlerinin seçimi sürecinde hangi organın aday göstermekle yetkili kılınmış olduğu ile ilgili olarak bağlayıcı herhangi bir hüküm yer almamaktadır. Anayasa, bu konunun yasayla düzenlenmesini öngörmüştür.

Diğer bir deyişle, Anayasa'da üniversite rektörlerinin seçiminde mutlaka YÖK'nun katkısı olması gerektiğine dair bir düzenleme mevcut değildir. Bu konunun düzenlendiği yegâne hüküm, Anayasa'nın 130. maddesindeki **“Kanunun belirlediği usul ve esaslara göre; rektörler Cumhurbaşkanınca, dekanlar ise Yükseköğretim Kurulunca seçilir ve atanır.”** şeklindeki fıkradır. Yine Anayasa'nın 104. maddesinde üniversite rektörlerini seçmek Cumhurbaşkanı'nın yetkileri arasında sayılmış, ancak bunun esasları maddede gösterilmemiştir. Bu nedenle, yasa koyucunun, belirtilen sözkonusu Anayasal ilkelerin ışığında, üniversite rektörlerinin seçimi ile ilgili olarak değişik yöntemler belirleyebileceği, bunun yasa koyucunun takdir yetkisi içinde olduğu kuşkusuzdur. Nitekim, yasa koyucu, kurulu (mevcut) üniversiteler yönünden rektör seçimiyle ilgili yöntemi 2547 sayılı Yükseköğretim Kanunu'nun 13. maddesi ile belirlemiştir. Bu maddenin ilk (orijinal) biçiminde üniversitelerin kendileri aday belirleyemezken, 3826 sayılı Kanun'la 1992 yılında üniversitelere de birinci basamak olarak seçimle altı aday belirleme imkânı sağlanmıştır. Yukarıda belirtilen Anayasal hükümler, yasa koyucunun bu konuda ihtiyaç duyması halinde, ileride daha farklı yöntemler getirmesine engel değildir. Yeter ki sözkonusu takdir hakkı yasa koyucu tarafından kamu yararı dışında bir amaç için kullanılmış olmasın!

Yine, işaret edilen Anayasal ilkeler, kurulu (mevcut) üniversitelerin rektörleri ile yeni kurulacak (kanunla) üniversitelerin rektörlerinin seçimi konusunda yasa koyucunun farklı yöntemler geliştirmesine ve bu konuda düzenleme yapmasına engel teşkil etmemektedir. Bu bakımdan, kanunla yeni kurulacak üniversitelerin (kurucu) rektörleri yönünden mutlaka

YÖK'nca aday belirlemede bulunulması gerektiği düşüncesinin Anayasal dayanağı bulunmamaktadır. Anayasa hükümlerinin yorumlanmasında yine Anayasa'nın ilgili maddelerinin evleviyetle gözönünde tutulması gerektiği, davanın somutunda yorum yoluyla sonuca giderken, 2547 sayılı Yükseköğretim Kanunu'nun ilgili hükümlerinin ön plânda; Anayasa hükümlerinin ikinci plânda ele alınmaması gerektiği hususu Anayasa yargısının bilinen temel kuralıdır.

3- 2547 sayılı Yükseköğretim Kanunu'nda, yeni kurulacak üniversitelerin rektörlerinin belirlenmesi/seçimi konusunda herhangi bir hüküm bulunmamaktadır. Anılan Kanun, kabul edildiği 1981'den itibaren 25 yıldır yürürlükte olup, yasa koyucunun bu konuyu düzenlemeyi “unuttuğu” düşünülemez. Yasa koyucunun bu konuda “suskun” oluşu, bilinçli bir tercihin yansımasıdır. Çünkü, Anayasa'nın 130. maddesinin birinci fıkrasında **üniversitelerin Devlet tarafından kanunla kurulacağı** hüküm altına alındığından; kanun koyucunun yeni bir üniversite/üniversiteler kurarken ilgili yasal düzenlemede rektör seçimi ile ilgili farklı bir yöntem geliştirebileceği öngörülmüş ve bu bilinçli tercihin yansıması olarak 2547 sayılı Kanun'a da bu yönde bir hüküm konulmamıştır. Öte yandan, Yükseköğretim Kurulu'nun görev ve yetki alanına ilişkin olarak Anayasa'nın 131. maddesinde tanımlanan soyut ve genel çerçevenin içinin yasal düzenlemelerle doldurulması kaçınılmazdır. Nitekim, 2547 sayılı Kanun'un 7. maddesinde, Yükseköğretim Kurulu'nun görevleri arasında “Yeni üniversite kurulmasına ve gerektiğinde birleştirilmesine ilişkin önerilerini veya görüşlerini Millî Eğitim Bakanlığına sunmak” şeklinde bir görev bulunmaktadır. “Öneri ve görüş açıklamak” biçimindeki sözkonusu görev ve yetki, yeni kurulacak üniversite/üniversitelerin (kurucu) rektörlerinin de mutlaka YÖK tarafından belirlenmesi gerektiğini kapsayamayacağı gibi; ne Anayasa'da ne de 2547 sayılı Kanun'da bu yorum tarzına haklılık kazandıracak en küçük bir emare dahi mevcut değildir. Diğer bir deyişle, yeni üniversiteler konusunda yasama organının bir bağlı yetkisi olmadığına ve YÖK olumsuz görüş bildirirse dahi, bu konuda yasayla üniversite/üniversiteler kurma imkânı mevcut olduğuna göre; 2547 sayılı Kanun'un 7. maddesinin anılan hükmünden, yeni kurulacak üniversite/üniversitelerin rektörlerinin seçimi/atanması konusunda YÖK'ün mutlaka yetkili olduğu anlamını çıkarmaya imkân yoktur.

4- Yukarıda işaret edildiği üzere, kanunla yeni kurulacak üniversite/üniversitelerin rektör adaylarının belirlenmesi konusunda hangi organın yetkilendirileceği hususunda yasa koyucunun farklı seçenekler arasından bir seçim yapma yetkisine sahip olduğu açıktır. Yasa koyucu, yeni kurulan üniversite rektörlerinin belirlenmesi/seçimi işini doğrudan Cumhurbaşkanı'na bırakabileceği gibi; iptal dava dilekçelerinde belirtildiği üzere YÖK'nun adayları saptayabileceğini de hüküm altına alabilir. Yine yasa koyucu, siyasi iktidarın bu belirlemeyi/seçimi yapmasını tercih ediyorsa, bu takdirde, birinci başlık altında işaret edildiği üzere, ilgili Anayasal ölçütü dikkate almalı, sözkonusu belirleme/seçimin siyasi iktidarın bir bütün halinde yansıması olan Bakanlar Kurulu kararı/önerisi biçiminde yapılması yolunda gerekli düzenlemede bulunmalıdır.

Davanın somutunda olduğu gibi, yasanın bir bakanın (Millî Eğitim Bakanı'nın) ve Başbakan'ın sözkonusu kurucu rektör adaylarını belirlemesi/seçmesini düzenlemesi sorununun bu bağlamda ayrıca incelenmesi gerekli bulunmaktadır.

Anayasa'nın 112. maddesinin birinci fıkrası “Başbakan, Bakanlar Kurulunun başkanı olarak, bakanlıklar arasında işbirliğini sağlar ve hükümetin genel siyasetinin yürütülmesini gözetir. **Bakanlar Kurulu, bu siyasetin yürütülmesinden birlikte sorumludur.**” hükmünü taşımaktadır. Öğretide de genel kabul gördüğü üzere, Bakanlar Kurulu, Başbakan'ın yönetimi altında, bütün hizmet ve Devlet bakanlarının katıldığı yürütme organının bir kanadıdır ve siyasi

niteliği ve görevleri üstün olan, hukuk açısından idari yetkileri belirli ve ayrık sayılması gereken bir otoritedir. (Lütfi DURAN, İdari Hukuku Ders Notları, İstanbul 1982, s.93) Genel karar yetkisi ile donatılan Bakanlar Kurulu, bunu kullanmadığı takdirde, Anayasa'nın "genel yetkili organlar" ilkesi geçerliğini ve etkisini göstermeye başlar ve buna göre her bakanın görev alanına giren konularda, kanunu yerine getirme yükümü gereği olan işlemleri yapma yetkisi ve hatta zorunluluğu ortaya çıkar. Bununla beraber, kanunların esas maddelerinde belli konulardaki işlemleri yapmakla yetkili kılınan Bakanlar Kurulu, yürütme maddesinde verilen görevden farklı olarak, bu yetkisini başka bir organ veya makama devredemeyip, doğrudan doğruya kullanmak durumundadır. (Duran, age., s.94) Anayasa'nın 112. maddesinde yer alan "Başbakan, Bakanlar Kurulunun başkanı olarak, bakanlıklar arasında işbirliğini sağlar ve hükümetin genel siyasetinin yürütülmesini gözetir." hükmü de, Başbakanı idarenin yetkili ve sorumlu başı yapmaya yetmez. Çünkü, Başbakanın bu görevi, ancak Bakanlar Kurulu içinde sözkonusudur ve Hükümetin genel siyasetine, yani icraat ve faaliyetlerinin tümünü etkileyen hususlara ilişkin bulunmaktadır. (Duran, age., s.81) Anayasa'da açık bir hüküm olmasa da, kuvvetler ayrılığı ilkesi ve Hükümetin siyasetini yürütme yetkisi gereği, Bakanlar Kurulu'nun kanunları uygulama görev ve yetkisi vardır. Bakanlar Kurulu, aynı zamanda, en üst idari makamlar olan bakanlıkların başı bakanları yapısında bulundurduğundan, idare mekanizmasını tümüyle denetimi altında tutar. Merkezi idarece görülmesi gereken kamu hizmetlerini yürütebilmek için idari ve askeri amir ve memurları atar; siyasetini yürütmek ve kanunları uygulamak amacıyla idari düzenleyici işlemler yapar. (Bülent TANÖR-Necmi YÜZBAŞIOĞLU, 1982 Anayasasına Göre Türk Anayasa Hukuku, İstanbul 2001, s.243) Bakanlar Kurulu'nun birlikte ortak sorumluluğu ilkesi gereğince yaptığı işlemlere bütün üyelerinin katılması zorunluluğu bulunduğundan; bunlar oybirliğiyle alınır veya alınmış farz ve kabul edilir. (Duran, age., s.96) Bakanlar Kurulu'nun görevlerini, en genel anlamda ülkenin yüksek yönetimi şeklinde belirtmek mümkündür. Bu görevler, Başbakan tarafından tespit edilen ana hatlara uygun olarak idari ve siyasi kararlar yoluyla ifa edilir. (Servet ARMAĞAN, 1961 Anayasası ve Bakanlar Kurulu, İstanbul 1978, s.69-70)

Bakanlar Kurulu'nun başı olan Başbakan'ın hukuki statüsüne gelince:

Öğretide bu konuda da değişik saptamalarda bulunulduğu görülmektedir. Buna göre, başbakan, aslında ne bir yürütme organı ne de bir idare makamıdır. Başbakan, yürütme organının bir kanadı olan Bakanlar Kurulu'nun başkanı sıfatıyla, bakanlıklar arasında işbirliğini ve koordinasyonu sağlamak gibi siyasi görev ve yetkilere sahiptir, **fakat bu kurulun dışında ve kendi başına girişim ve işlemler yapamaz.** Başbakanlık, bir yürütme organı olarak kabul edilmediği gibi, bakanlıkların üzerinde bir hiyerarşik idare makamı durumunda da değildir. (Duran, age., s.97) Ne var ki, parlamenter rejimlerde, Başbakan'ın, Bakanlar Kurulu'nun başkanı olarak kurul üzerinde büyük otoritesi vardır. Başbakan, aynı zamanda çoğunluk partisinin lideri sıfatıyla sadece Bakanlar Kurulu'nun değil, yasama dahil, bütünüyle Anayasal sistemin beyni, anahtarı konumundadır. Önceki Anayasalarımızdan farklı olarak 1982 Anayasası'nda, Başbakan'ın Bakanlar Kurulu üzerindeki otoritesi arttırılmış; Başbakan, Bakanlar Kurulu'nun gerçek lideri durumuna getirilmiştir. Anayasa, Başbakan'a hükümetin genel siyasetini belirleme yetkisi vermemişse de, Bakanlar Kurulu'nun Başkanı olarak, hükümetin genel siyasetinin bakanlıklar arasındaki işbirliğini sağlamak ve hükümetin genel siyasetini gözetmek şeklindeki en yüksek siyasi yetki ve görevler Başbakan'a verilmiştir. (TANÖR-YÜZBAŞIOĞLU, age., s. 247)

Anayasa Mahkemesi'nin 26.9.1991 tarih ve E.1990/38, K.1991/32 sayılı kararında da, "...Anayasa, Bakanların ve Başbakanın tüm görevlerini bildiren ayrıntılara yer vermiş değildir. Öyleyse Başbakana, Anayasanın öbür kurallarına, genel hukuk ilkelerine aykırı olmamak,

Esas Sayısı : 2006/51
Karar Sayısı : 2006/57

amacı aşmamak ve 112. maddedeki konumuna da uygun olmak koşuluyla kimi görev ve yetkiler verilebilir...” denilmektedir. (AMKD, Sayı: 27, 2. cilt, Ankara, 1993, s.552)

Yukarıda işaret edilen öğretici görüşleri ve Anayasa Mahkemesi kararı, yine açıklanan Anayasa kuralları ile birlikte değerlendirildiğinde; 1.3.2006 günlü, 5467 sayılı Kanun'un Geçici 1. maddesiyle öngörülen, yeni kurulan üniversitelerin rektörlerinin seçiminin Milli Eğitim Bakanı ve Başbakan tarafından birlikte önerilecek üç isim arasından Cumhurbaşkanı'nca yapılacağı düzenlemesinin Anayasa'ya uygun düşmediği sonucu çıkmaktadır. Anayasa, siyasi otoritenin yükseköğretim sistemine katılımını ancak en üst düzeyde (Bakanlar Kurulunca) kabul ettiğine, mevcut üniversitelerin rektörlerinin seçimi konusunda ilgili kanunda (2547 s.k.) öngörülen seçim/atama prosedürü dışında, yeni kurulan üniversitelerin rektörlerin seçimi konusunda yasama organının sahip olduğu seçimlik takdir yetkisi bu usulün dışında öngörüldüğüne göre; söz konusu yetkinin YÖK üyelerinin bir bölümünün seçimi usulüne paralel biçimde ve Anayasa'ca bu konuya verilen özel önemin gereği olarak, Bakanlar Kurulu'na bu konuda yetki verilmesi yerine, Anayasa Mahkemesi'nin söz konusu kararına aykırı biçimde ve Anayasa koyucununun amacını aşacak şekilde bir bakan (MEB) ve Başbakan'a söz konusu yetkinin verilmesi Anayasa'ya aykırılıkla sakatlanmıştır.

Açıklanan nedenlerle, iptal davasına konu kuralın bu gerekçe ile iptali gerektiği kanaatinde olduğumdan; sayın çoğunluğun farklı doğrultudaki gerekçesine katılmıyorum.

Üye

Serdar ÖZGÜLDÜR

DEĞİŞİK GEREKÇE

Anayasa'nın 130. maddesinde vurgulanan, rektörlerin Cumhurbaşkanı'nca Yasa'nın belirlediği usul ve esaslara göre seçilip atanacağı yolundaki ilkenin anlam ve içeriği, idari işlem öğeleriyle saptanabilir.

Yasal düzenlemeye dayanak olan usul ve esas sözcüklerinin açılımında; usul ile idari işlemin şekil ögesinin, esas kavramıyla sebep ve konu öğelerinin amaçlandığı şekilde bir sonuca ulaşılma olanaklıdır.

Belirtilen sonuç karşısında, “usul” ve “esas” sözcükleriyle yasaya yapılan göndermenin, idari işlemin kurulmasında her aşamada bulunması gereken irade açıklamasını mutlak anlamda içerdiğini söyleyebilmek güçtür. Anayasa'nın başka bir birime usul ve esas dışında, ayrıca bir yetki vermediği de anlaşılmaktadır.

Bu bakımdan, usul ve esas kavramları kapsamında oluşturulacak yöntem akışında, nicelik yönünden yapılacak zorunlu sınırlar dışında, seçme ve atama işlemine konu olacak öneri veya alt işlem ortamının daha az sınırlanmış bir nitelikte olması ve Anayasal öngörülerle bu anlamda örtüşmesi gerekir.

Açıklanan nedenlerle, karara bu gerekçe doğrultusunda katılıyorum.

Üye

Şevket APALAK

EK GEREKÇE

01.03.2006 gün ve 5467 sayılı Yasa'nın Geçici 1. maddesinin Anayasa'ya aykırılığı ileri sürülerek açılan iptal davasında, düzenlemenin Anayasa'nın 130. ve 131. maddelerine aykırılığı nedeni ile iptaline ve bu nedenle Anayasa'nın 2. maddesi yönünden incelenmesine gerek olmadığına karar verilmiş ise de;

Anayasa'nın 130. maddesinde değinilen Yükseköğretim Kurulu özerkliği; politik bir görüş ya da statüye bağımlı olmaksızın, bilimsel ve akademik çalışmaların etkileşimsiz geliştirilmesi, birey yararına öğrenim ve her türlü öğreti aktarımının kaygısız icrası, iç işleyiş, yönetim, dışa yönelik çalışma, yayın ve toplumsal sorunlarda görüş sunma, yaratıcı, çağcıl demokratik yaşama ve gelişimine katkı özgürlüğüdür.

Bu özgürlük, Anayasa'nın 42. maddesinin üçüncü fıkrasında sayıldığı gibi, Atatürk ilke ve inkılapları doğrultusunda, çağdaş bilim ve eğitim esasına göre kullanılacaktır. Amaç bu ilkeden sapma olmaması, üniversiteyi bilimsel gerek dışı etkilerden uzak tutmaktır. Siyasal iktidar kurumsal yapısını sürdürürken gösterebileceği sapmanın önünde, Anayasa'nın kendisi, sosyal ve hukuk devleti ilkesi engel olup, bu ilke özgür, bağımsız çalışma anlayışı ile işleyen Anayasal kurumlar ile gerçekleştirilir.

Bu halde, eğitim ve öğretimde özerklik taşıyan YÖK Üst Kuruluşu'na Anayasal kuruluşunun amaçlarının içeriklerine uygun hareket etme konusunda siyasî iktidardan itaat ve kurumu tüm birimleri ile kendisini yapılandırılması ve yönetimi konusunda müdahil olunmaması beklenilmelidir.

Özerk olan eğitim ve öğretim kurumu, Anayasa'nın 2. maddesinde sayılan hukuk devletinin ana niteliklerine uygun, eğitim, araştırma ve çalışma serbestliğine sahip kamu tüzelkişisi olarak, içindeki üniversitesi ve üyelerinin seçim ve oluşum şekli itibarı ile Devlet denetim ve gözetim aracı sayılarak, kendi davranışına egemen olacak kuralları da kendisi düzenleyecek, benimseyeceği bilimsel özerkliğin varlığı için, bilimsel çevreyi ve kadrolarını siyasal çevrelerin çıkar ve başkalaşımından uzak tutarak düşünce özgürlüğünün demokratik ortamda sağlıklı gelişimini hukuk devleti gereği olarak yerine getirecektir.

Üniversite özerkliği, istisna dışında, dilediği her alanda bilimsel araştırma ve yayın, eğitim ve öğretimde de bulunabilir, bu yapının oluşması için çalışanlar atanan ya da seçilen rektörün kuracağı kadroların siyasî yanca seçilmesi nedenleri ile amaçlarının ve ilkelerinin ihlali adına vahim hal almasını sağlayabileceği gibi, öğretim üyeleri ile üst kurul arası hukuki gerginlikler yaratabilecek olup, bu hal bilimsel özgürlüğün gereği gibi icra edilmemesinin sebebi sayılacaktır.

Anayasa'nın 130. maddesinde kabul edildiği gibi, tarafsızlığı herkesçe kabul görmüş Cumhurbaşkanlığı makamını temsil eden kimse, Devletin en yetkin ve sorumlu kişisi olması ve doğru olduğu varsayılan takdir hakkı ile rektörleri kendisinin seçeceği belirtilmektedir. Hal böyle iken düzenleme gibi siyasî tercih ile belirlenecek rektör, YÖK Kanunu'nun 7. maddesinin 1. bendi gereği rektörler hakkında disiplin işlerini kovuşturma yetki ve içeriği nedeniyle üst kurum ile görev suçu olmadıkça karşı karşıya gelecek, kendi seçmediği rektörünü siyasî rakip görme duygusundan uzak duramayacaktır. Bu ise Anayasa'nın 130. maddesiyle getirilmeye

Esas Sayısı : 2006/51
Karar Sayısı : 2006/57

çalışılan tarafsızlık, eşit uzaklık, Anayasa'nın 2. maddesinde sayılan hukuk devleti temel anlayışındaki seçilen/atanan açılarından hukuksal güvenlik ile çelişki oluşturmaktadır.

Esasen Anayasa'nın, rektörünü kurucu ya da üniversite rektörü diye bir sınıfsal farklılığa tabii tutmadığı da bir gerçektir. Kurum içinde bir kısmı yasa gereği kendisinin, bir kısmı da iptali istenen düzenleme gibi siyasî tercihe konu oluşu nedeniyle tarafsızlığında şüpheyeye düşülecek birilerine kurum içinde yönetici atanmasını mümkün kılacak aday belirleme hakkını tanımak, taraflı yürütme ve işleyişteki özerkliği tanımamak, üniversite rektörlerini, siyasî iktidarın etki ve yönlendirmelerine açık tutmaktır. Üniversite ve üst kurumu, temel öğrenim ve öğretim hakkının bütünselliği ve Anayasa'ya göre aynı amaç için çalışan kurumlar olarak öngörüldüğünde, düzenleme gibi rektör adayını belirlemede istenilen siyasal ağırlık, siyasetin bir politikasının var oluşu ve bir anlayışa hizmet eden öğeler içermesi, ama bu niteliklerin öğrenim ve öğretim kurumlarının amaç ve hedefleri ile bağdaşır olamayacağı, kurumun istikrar ve işlevine fayda ve bu hali ile hukuk güvenliği sağlayamayacağı gibi üst kurumun zaten kanunla düzenlenmiş bulunduğu gibi rektör adayı gösterebileceği, bunun kurucu yazmıyor diye ona atfedilemeyecek yaklaşımın ise sosyal hukuk devleti anlayışı ile bağdaşmayacağı açıktır. Hangi siyasî anlayış olursa olsun Anayasal kurum kendisine tanınan Anayasal kurgunun dışına çıkarılmamalıdır.

Hukuk Devleti, bireyine sağladığı temel hak ve güvencelerde korunan, ortak değer olan hukuk güvenliğinin yaşatıldığı ve yansıtıldığı devlettir. İptali istenen düzenleme anlatım ve çoğunluk gerekçesinde de ifadesini bulduğu gibi, rektör belirlemede siyasî tercih yansıtan müdahaleci anlayışı ile her ne kadar Anayasa'nın 130. ve 131. maddelerine aykırı bulunmuş ise de, temelde bu gerekçeyi oluşturan olgunun, demokratik ve hukuk güvenli hukuk devleti olması gereği karşısında, hukuki güvenlik zemini sağlamadığı anlaşılan düzenlemenin ayrıca Anayasa'nın 2. maddesine de aykırı bulunması gerektiği savı ile çoğunluk görüşüne bu ek görüşle birlikte katılıyorum.

Üye

Serruh KALELİ